CIVILPROCESRETLIGE TENDENSER

PLAN FOR DAGEN

- 3 timer → 3 gange 50 minutter med to pauser

- Spredte nyheder
- Fokus på udvalgte *bevægelser*
- Og et par personlige gæt på *destinationen*

GODT AT VIDE

SPREDTE NYHEDER

Tidspunktet for fri proces

Udgangspunktet for fri proces er, at anmodningen skal angives inden sagens afslutning (U 2016.1784 Ø, FM 2021.146)

- Efter omstændighederne kan der gøres undtagelse (TFA 2019.366/1 og U 2023.2630 V)
- Mavrogenis; "Fri proces" antager s. 51, at det tidsmæssige krav er "rimelig tid" inden sagens afslutning.

U 2025.3354 V

”Det følger af retspraksis, at der som udgangspunkt ikke kan meddeles fri proces i medfør af retsplejelovens § 327, hvis ansøgning herom er sendt til retten efter sagens afslutning, jf. bl.a. Østre Landsrets kendelse af 22. januar 2016 (gengivet i U 2016.1784 Ø) og Vestre Landsrets kendelse af 20. marts 2023 (gengivet i U 2023.2630 V).

Sagen blev hovedforhandlet den 27. februar 2025, hvorefter sagen blev optaget til dom ansøgte den 2. marts 2025 om fri proces. Dommen blev afsagt den 13. marts 2025 uden afholdelse af retsmøde.

”M's **ansøgning om fri proces er indleveret inden domsafsigelsen**, og **sagen var derfor ikke afsluttet**, da ansøgningen om fri proces blev indleveret. Herefter, og da M opfylder de økonomiske betingelser for fri proces, finder landsretten, at M's ansøgning om fri proces bør imødekommes.”

Den procesretlige ”realitetsgrundsætning”

U 2026.3920 H

- Anmodning om sikkerhedsstillelse i anken
  - Se herom U 2017.3504 H, U 2023.542 V og U 2024.5304 Ø
  - Og senest U 2026.4798 Ø om *tidspunktet*
- Appellanten var **formelt set** et selskab registreret i EU/EØS, men **reelt** en skal for et selskab, som var registreret i UK

»Efter de foreliggende oplysninger har **selskabet været uden aktivitet i flere år** og havde ifølge det senest tilgængelige regnskab for regnskabsåret **2020 en betydelig negativ egenkapital**. Selskabets **direktør, H,** som efter det oplyste **bor i Monaco**, er også **direktør i et selskab af samme navn, der er registreret i England**. Ifølge sagens oplysninger **har X' tre ejere, E, F og G, som ligeledes bor i Monaco, tidligere ejet anparter i det engelske selskab** X har **ikke ønsket at oplyse, hvem der finansierer retssagen**, og har ikke fremlagt dokumentation for, at selskabets ledelse udøver sine ledelsesbeføjelser i Cypern eller i øvrigt inden for EØS. På den baggrund finder Højesteret, at det **ved stillingtagen til spørgsmålet om sikkerhedsstillelse må lægges til grund, at X ikke har hjemsted i EØS, jf. retsplejelovens § 321, stk. 1, 1. pkt.**«

Syn og skøn om hemmeligt materiale

U 2026.398 H

- Sag om **provision for formidling af rejser** som handelsagent for to selskaber.
- Flere telefonmøder og omfattende skriftligt korrespondance mellem parterne og den udpegede skønsmand, der anførte, at han havde brug for **materiale fra selskaberne** for at kunne besvare spørgsmålene, og at han var **indforstået med, at der var tale om erhvervshemmeligheder.**
- Efter en møde- og mailrække "ophørte" den nærmere kommunikation, og skønsmanden **modtog herefter materialet fra selskaberne** .

Højesteret:

Det klare udgangspunkt er, at der **ikke ved en skønsforretning bør indgå andet materiale end det, der er fremlagt i retssagen** og tilgængeligt for alle parter. **Skønsmanden må ikke ensidigt indhente oplysninger** hos en af parterne eller hos tredjemand, **medmindre det sker efter aftale med parterne** .

Efter parternes spørgsmål og sagens omstændigheder kunne det imidlertid **ikke kritiseres, at skønsmanden lagde til grund, at parterne var enige** i, at han kunne indhente yderligere materiale, herunder fra S' bogholderisystem, til brug for besvarelsen af spørgsmålene.

U 2026.4236 Ø

- Samme sagskompleks som U 2026.398 H
- **Selskaberne** blev ikke pålagt at udlevere det materiale, som skønsmanden havde haft adgang til (materialet indeholdt en stor mængde **fortrolige** oplysninger, som de indstævnte havde en betydelig forretningsmæssig interesse i ikke at udlevere, og som **ikke var relevante** for opgørelsen af handelsagentens krav
- **Skønsmanden** blev heller ikke pålagt at udlevere materialet, idet han ikke havde rådighed over materialet i retsplejelovens § 299's forstand

Forbindelsesadvokater

U 2026.1109 H

- Sagsøgeren (et gulvfirma) havde rejst et betalingskrav, men **gik konkurs** på et tidspunkt, **hvor skønsforretningen var planlagt, men ikke gennemført** .
- Kurator anmodede selskabets advokat om at give møde under skønsforretningen,
- Efterfølgende meddelte kurator, at boet ikke ønskede at indtræde i retssagen
- Advokaten anførte, at han alene var **forbindelsesadvokat** og ikke rettergangsfuldmægtig, men både landsretten og Højesteret fandt, at advokaten hæftede for skønsmandens honorar efter retsplejelovens § 208, stk. 3

Myndigheders brug af sagkyndige erklæringer

U 2026.2087 H–nyttig at kende

- Sag mellem Miljøstyrelsen og **Region Midtjylland** om to afgørelser vedrørende (manglende) efterlevelse af påbud
- Region Midtjylland er samtidig **myndighed** på området og indhenter i den sammenhæng **sagkyndig erklæring** fra en ekstern rådgiver
- Erklæringen er indhentet med **hjemmel i jordforureningsloven**

- Erklæringerne omfattet af § 341 a (noten henviser til U 2020.938 H og U 2022.97 H)

Sml. LFF 2016/20

”En erklæring, der er **indhentet på foranledning af en offentlig myndigh** ed som led i dennes sagsbehandling, **uden at sagens parter har haft indflydelse på indhentelsen** , anses **ikke som en ensidigt indhentet erklæring** og kan derfor fremlæ gges, hvad enten erklæ ringen er indhentet før eller efter sagens anlæ g. Der henvises i den forbindelse til afgørelsen refereret i Ugeskrift for Retsvæ sen **2014.1532 H om en speciallægeerklæring, som var indhentet på Arbejdsskadestyrelsens anmodning** til brug for Arbejdsskadestyrelsens behandling af sagen efter arbejdsskadesikringsloven.

Og **U 2014 B s. 355**

”Det bærende moment [i U 2014.1532 H] var, at erklæringen var indhentet af eller på foranledning af en offentlig myndighed efter et sæ rligt lovgrundlag”

Samt **FED 2019.29 V**, der næ ppe kan opretholdes.

Ekstraterritorialitet

(ja – lidt om folkeret)

U 2026.3109 H

- Østre Landsret havde i U 2025.933 Ø **nægtet en editionsbegæring** med henvisning til, at den var rettet mod et selskab, som var hjemmehørende i Irland, og at der var tale om **myndighedsudøvelse**
- Højesteret **omkvalificerede** sagen fra edition til besiddelse (konkurslovens § 112, stk. 1, 2. pkt.).
- Men sagde også lidt om **eksterritorialitet**

»**Skifterettens kompetence** efter konkurslovens regler **omfatter også kompetence til at udstede pålæg over for fysiske eller juridiske personer, der ikke har værneting i Danmark**. Det er en forudsætning, at den person, som pålægget retter sig mod, har haft lejlighed til at fremføre sine synspunkter for skifteretten. **Hvis der opstår spørgsmål om fuldbyrdelse** af pålægget, f.eks. fordi det ikke efterkommes frivilligt, **må fuldbyrdelse ske ved rette værneting i udlandet** .«

Anke uden møderet (anmeldelse af prøvesag)

U 2026.2515 H

»Højesteret finder, at **retsplejelovens § 261, stk. 2, sammenholdt med reglerne om prøvesager, jf. § 133**, skal forstås sådan, at en **ankestævning** indgivet inden ankefristens udløb af en advokat uden møderet for landsret skal anses for rettidig, **hvis advokaten inden ankefristens udløb har anmeldt sagen som prøvesag for landsretten**. Det gælder, **uanset om landsretten efterfølgende godkender sagen som prøvesag**. Godkendes sagen ikke, er anken fortsat rettidig, og de yderligere processkrifter, som den pågældende advokat måtte have afgivet inden afslaget på godkendelse, skal ikke nu tilbagevises.«

Afklarer tvivlen efter U 2023.179
og U 2024.1608 Ø

»Hvis ankestævningen hidrører fra en advokat uden møderet for landsretten, **som først efter udløbet af ankefristen anmelder sagen som prøvesag**, er **anken ikke rettidig**, medmindre sagen behandles efter reglerne i den forenklede proces, jf. retsplejelovens kapitel 39, jf. § 260, stk. 5.«

… "Som nævnt anmeldte advokat D sagen som prøvesag efter ankefristens udløb, og an er således ikke sket rettidigt"

Hjemviste sager (§ 388)

U 2025.1359 H

- Når en afgørelse hjemvises i medfør af retsplejelovens § 388, skal (en af) parterne *anmode* om at få sagen behandlet.
- Det gælder uanset formuleringen (fornyet eller fortsat behandling):

”Retsplejelovens § 388 finder efter ordlyden af bestemmelsens indledning **anvendelse i ethvert tilfælde af hjemvisning** . Ordlyden giver således ikke anledning til at sondre mellem, om ankeinstansen i en sag, der behandles efter lovens kapitel 36, afsiger dom om hjemvisning til fortsat eller til fornyet behandling.”

U 2026.2388 H

- Byretten havde efter sagens hjemvisning **fastsat frist for bemærkninger**, som lå efter fristen efter § 388
- Advokaten svarede **inden fristen** men efter **§ 388-fristen**
- Byretten **afviste** sagen og landsretten **stadfæstede** (U 2025.3327 V)
- Højesteret **hjemviste** sagen, men gør det (nok) samtidig klart, at fremgangsmåden faktisk var rigtig …

» Højesteret finder, at **fristen i retsplejelovens § 388, 1. pkt., er absolut**, og at **rettens meddelelse af 13. december 2024 ikke kunne ændre på**, hvornår fristen efter § 388, 1. pkt., udløb. I den foreliggende sag udløb denne frist derfor den 8. januar 2025.

Højesteret finder imidlertid, at **rettens meddelelse af 13. december 2024 var egnet til at skabe en forventning** om, at en anmodning om genoptagelse af sagen den 10. januar 2025 ville være rettidig, og at det må lægges til grund, at **dette var årsagen til, at A og X ApS først den 10. januar 2025 anmodede retten** om at fastsætte en frist for at afgive et processkrift med henblik på tilskæring af sagen efter landsrettens afgørelse.

Under hensyn hertil og til at **A og X ApS med det samme**, da de blev opmærksomme på, at fristen i § 388, 1. pkt., ikke var overholdt, anmodede om, at der blev set bort fra overskridelsen af fristen, finder Højesteret, at der **undtagelsesvis er grund til at tillade genoptagelse trods fristoverskridelsen, jf. § 388, 2. pkt.**«

AKTUELLE EMNER

RETLIG INTERESSE I HØJESTERET

Tese: I Højesteret gælder kravet om aktualitet ikke

- Fordi sagerne ikke admitteres (eller afvises) af hensyn til parterne men af hensyn til samfundet.

U 2026.833 H

- Fogedsag om pligt til at betale **vandafledningsafgift** for en swimmingpool (afledning til å)
- Ejeren af poolen tabte i landsretten og betalte herefter det omtvistede beløb
- Men tog samtidig **tilbagesøgningsforbehold** (tvisten stadig aktuel..)

"Uanset at A og B efter landsrettens kendelse har betalt det omtvistede beløb, finder Højesteret, at der ikke er grundlag for at afvise sagen som følge af manglende retlig interesse. Der er herved lagt vægt på, at **tvisten om betalingsforpligtelsen stadig består**, og at en **afvisning ville afskære Højesteret fra at afgøre det principielle spørgsmål** om fortolkning af spildevandsbetalingsloven."

EMRK–I SAGSOMKOSTNINGER OG I ØVRIGT

Tese: Højesteret er villig til at lade det *materielle regime* i EMRK influere på processuelle spørgsmål i større omfang, end advokater måske i dag er opmærksomme på.

- Efter EMRK kan det i sig selv udgøre et ”effektivt retsmiddel” at få konstateret en krænkelse
- Det skaber en særskilt retlig interesse heri
- Og et særskilt ”deltvistepunkt” både i relation til vurdering af påstande og sagsomkostninger

U 2026.3628 H ("Håndtrykssagen")

- Højesteret fandt, at beslutningen om at afbryde praktikforløbet var udslag af indirekte forskelsbehandling
- Der var **ikke var grundlag for at tilkende A godtgørelse**, idet A på mødet kunne have bidraget mere til at finde en løsning, og da det fik begrænsede konsekvenser for hende, at praktikforløbet blev afbrudt.

"Da **A har fået medhold i sit hovedsynspunkt** om, at hun har været udsat for indirekte forskelsbehandling, finder Højesteret, at **Albertslund Kommune skal betale** sagsomkostninger for begge instanser".

U 2026.4983 H

- Sag om **godtgørelse for videregivelse af personoplysninger**
- A og B nedlagde begge påstande om (1) **anerkendelse af krænkelse** af deres rettigheder efter bl.a. EMRK og (2) **godtgørelse**
- Fordi kommunen ved en fejl havde videregivet personlige (og økonomiske) oplysninger til A's eks i forbindelse med en aktindsigtsanmodning.
- **Begge var blevet krænket**, men kun **A fik godtgørelse**.

”A og B har nedlagt påstand om, at **Hillerød Kommune skal betale dem hver 55.000 kr**.

De har endvidere nedlagt påstand om, at **Hillerød Kommune skal anerkende, at kommunen har forvoldt en immateriel skade** på dem omfattet af databeskyttelseslovens § 40 og har **krænket deres rettigheder efter Menneskerettighedskonventionens artikel 8** . Disse anerkendelsespåstande **må reelt anses for anbringender til støtte for betalingspåstandene** , og Højesteret vil tage stilling til anbringenderne som led i prøvelsen af betalingspåstandene. Højesteret finder herefter, at **A og B ikke har retlig interesse i en selvstændig prøvelse** af deres anerkendelsespåstande, som derfor afvises.”

Men sml. (udtrykkeligt) U 2002.1789 H og måske U 2017.2929 H

(se hertil Terp i ”retlig interesse i civile sager” s. 214 ff. og navnlig s. 218)

Og NJA 2025.271

U 2026.3722 H

- Sag om tilbagegivelse af bortført barn
- Landsrettens afgørelse blev **tvangsfuldbyrdet** mens sagen verserede ved Højesteret

”Ved vurderingen af, om M har retlig interesse i at få prøvet landsrettens tilbagegivelsesafgørelse af 1. oktober 2025, må der lægges vægt på, at **afgørelsen er af meget indgribende karakter**, og at afgørelsen i sig selv **udgør et indgreb i M's ret til familieliv efter artikel 8** i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Det kan i øvrigt **ikke udelukkes, at en afgørelse** fra Højesteret om, at landsretten efter børnebortførelsesloven § 11, nr. 2, burde have nægtet at tilbagegive B til USA, vil **kunne få betydning for parternes retsstilling i efterfølgende tvister i USA om B.”**

BIINTERVENTION OG REELLE PARTSFORHOL

Tese: Retsplejelovens regler skal/bør tilpasses i ganske betydelig grad i bl.a. arbejdsskadesager og patientskadesager for at sikre "procedural fairness" for de reelle parter

- "Hjemlen" hertil kan findes i
  - Robert Bech: Domstolenes fortolkning og udfyldning af retsplejeloven i Borum m.fl.: Retsplejeloven gennem 50 år (1969) s. 173 ff.
  - Børge Dahl og Jens Peter Christensen: Højesteret og retsplejen i Bang-Pedersen m.fl.: Retsplejeloven 100 år (2019) s. 638 ff.
  - (Se også Ulovlige aftaler s. 102)

Den **bedre løsning** er i øvrigt en revision af loven, hvorefter den "reelle part" gives en **ret til at subrogere i Ankestyrelsens processuelle stilling** (eventuelt med en frist for udnyttelse)

Baggrundslæsning:

U 2011.2002 H

- Sag mellem Ankestyrelsen og arbejdsgivers forsikringsselskab
- Selskabet fremsatte begæring om edition (tredjemandsedition) i skadelidtes lægelige akter over for hospital
- Begæringen blev imødekommet, men dette blev *ophævet* af Højesteret

”Ankestyrelsens afgørelse af 26. oktober 2006 er **reelt en afgørelse af en tvist mellem K som skadelidt og Codan Forsikring som ansvarsforsikrer** for K's arbejdsgiver. I den retssag, som Codan Forsikring har anlagt mod Ankestyrelsen, **varetager Ankestyrelsen derfor K's interesser.** Codan Forsikring ønsker, at det pålægges Glostrup Hospital at udlevere røntgenbilleder, der er optaget i forbindelse med K's besøg på skadestuen den 11. juni 2000, og skadestuenotat vedrørende det pågældende besøg. K kan give samtykke til, at dette materiale udleveres og fremlægges i retssagen.

Højesteret finder, at **Ankestyrelsen under disse omstændigheder må identificeres med K i relation til reglerne om edition**. Codan Forsikrings editionsbegæring skulle derfor have været rettet mod Ankestyrelsen i medfør af retsplejelovens § 298 …og dermed manglende efterkommelse af editionsbegæringen - kunne **tillægges processuel skadevirkning** efter § 298, stk. 2, jf. § 344, stk. 2”

Se også U 2015.3233 H

- FM 2022.127 Ø
  - Sag mellem arbejdsgivers forsikringsselskab og Ankestyrelsen
  - Skadelidte indtrådte som biintervenient
  - Skadelidte afgav **proceserklæring** om ikke at ville forfølge krav, hvis forsikringsselskabet opgav eventuelt tilbagesøgning
  - Arbejdsgivers forsikringsselskab **hævede sagen**

  - Hver part havde for en del vundet og en del tabt

- Mandøe Jensen i U 2009 B s. 74 (Biintervenientens omkostningsmæssige retsstilling)

> ”En særlig tilfældegruppe, **hvor der kan være grund til at stille knap så strenge krav** til biintervenientens interesse i sagen end ellers, udgøres af de sager, **hvor den ene part - ofte af rent processuelle årsager - formelt er sagsøger eller sagsøgt, men hvor den reelle interesse i sagen ligger hos en biintervenient**. Den **ene part fungerer således i realiteten blot som en for processen nødvendig repræsentant for den virkelige interessent**, biintervenienten.
>
> Når der i disse sager er grund til i videre omfang end ellers at på- eller tillægge biintervenienten sagsomkostninger, skyldes det, at **biintervenienten i disse sager mere retvisende kan betragtes som den reelle part** . Afgørelsen af, hvorvidt biintervenienten skal på- eller tillægges sagsomkostninger, bør derfor heller ikke i sit resultat afvige væsentligt fra det resultat, som retten ville være nået til, så fremt biintervenienten også formelt (og ikke kun reelt) havde været part i sagen.”

Bi- eller hovedintervention?

- Skadelidte/arbejdsgiver/region må formentlig altid tillades at biintervenere

§ 252

Tredjemand, **der har en retlig interesse** i udfaldet af en sag, kan indtræde i sagen **til støtte for en af parterne.** …

Stk.4. **Retten bestemmer, på hvilken måde den indtrædende skal have adgang til at udtale sig under sagen og føre bevis.** Retten kan tillægge eller pålægge den indtrædende sagsomkostninger.

- Men skal de også kunne hovedintervenere?

RPL § 251

Tredjemand kan ved at indlevere stævning til retten **indtræde som part** i en sag **i 1. instans**, så fremt:

1) der er værneting her i landet for hans krav,

2) kravet kan behandles efter samme processuelle regler som de øvrige krav, og

3) **tredjemand vil nedlægge selvstændig påstand** med hensyn til sagens genstand, eller tredjemands krav har en sådan sammenhæng med det oprindelige krav, at kravet bør behandles under sagen, og dette ikke vil medføre væsentlige ulemper for de oprindelige parter.

U 2026.4257 Ø

- Arbejdsskade anlagt af **arbejdstager** mod Ankestyrelsen
- **Arbejdsgiver hovedintervenerede i byretten**
- Arbejdstager vandt, Ankestyrelsen genoptog og traf afgørelse. Arbejdstager fik herved **fuldt medhold**
- **Arbejdsgiver** ankede mod Ankestyrelsen
- Landsretten tillod, at **arbejdstager intervenerede i anken**

- Se om intervention i anken U 1985.250 Ø, U 1999.694/1 Ø, U 2000.445/1 V.
- Se om retskraft i trepartsrelationer U 2021.1583 H

Sagsomkostninger ved biintervenienten

§ 252

Tredjemand, **der har en retlig interesse** i udfaldet af en sag, kan indtræde i sagen til støtte for en af parterne. …

Stk.4. **Retten bestemmer** , på hvilken måde den indtrædende skal have adgang til at udtale sig under sagen og føre bevis. Retten kan **tillægge eller pålægge den indtrædende sagsomkostninger.**

- Det er vanskeligt, se senest U 2024.4831 H (Finans Danmark)

U 2025.69 Ø

- **Arbejdsskadesag** mellem Ankestyrelsen og arbejdsgiveren (ansvarsforsikringsselskabet)
- En **mandatar for den skadelidte** (fagforeningen) var indtrådt som biintervenient
- Landsretten fandt ikke grundlag for at tillægge biintervenienten sagsomkostninger

"… at der **henset til det med sagen forbundne arbejde ikke foreligger særlige grunde** for at tilkende Finansforbundet som mandatar for S sagsomkostninger - hverken for byret eller landsret."

Sml. U 2024.1597 V

Fra U 2024.1597 V:

”Landsretten lægger til grund, at **udfaldet af retssagen mellem Amorta Arbejdsskadesforsikringsselskab A/S og Ankestyrelsen var af væsentlig betydning for A**, og at **hans advokat under forberedelsen af sagen har udført et for sagen relevant arbejde**, herunder i relation til forelæggelsen af spørgsmål for Retslægerådet. **Under hensyn hertil og til det opnåede resultat** finder landsretten, at der **foreligger sådanne særlige grunde**, at A bør tillægges sagsomkostninger for byretten.”

Se senest **U 2026.5357 Ø**

- Skadelidte indtrådt som biintervenient
- Skadelidte havde under sagen stillet flere spørgsmål til Retslæ geådet
- Sagen blev vundet af arbejdsgivers forsikringsselskab, da Ankestyrelsen genoptog og ophæ vede anerkendelsesafgørelser

- Biintervenienten **pålagt sagsomkostninger**
  - 9 processkrifter i sagen, heraf 5 fra biintervenient
  - Spørgsmål A-H fra Ankestyrelsen, 14 spørgsmål fra biintervenient

SKRIFTLIGE ERKLÆRINGER

Tese: Højesteret opererer med en *undergrænse* for, hvornår et dokument er en *erklæring*

- Det afgørende er i denne sammenhæng, om der er sket en *bearbejdning*
- Og ved den efterfølgende subsumption *hvem der har foretaget denne bearbejdning*

Undergrænsen er **let at forstå**, men den er **i grænsetilfælde tæt på umulig at forsvare og anvende**

Sagkyndige erklæringer - § 341 a

- U 2022.97 H (partens egne oplysninger, se også U 2018.1611 V og FM 2023.46)
  - "Højesteret finder, at erklæringen fra PwC (bilag 47) **efter sin karakter** er omfattet af retsplejelovens § 341 a, ... Det kan **ikke føre til et andet resultat, at X har meddelt, at erklæringen kan betragtes som et partsindlæg**, og dermed har gjort PwC's synspunkter og konklusioner til sine egne."

- U 2022.97 H (talopstillinger, rene sammenskrivninger, se også U 2020.938 H og i samme retning U 2025.3386 H)
  - "Højesteret finder, at rapporten fra PwC **ikke blot har karakter af en talopstilling** eller lignende, men at der er tale om **en selvstændig og selvforklarende erklæring**"
  - "Vi finder på denne baggrund, at der **ikke blot er tale om journaloptegnelser** eller **bevidnelse af tidligere iagttagelser**, men om en **egentlig sagkyndig erklæring**."

- U 2024.2420 Ø (generelle rapporter)
- U 2023.456 V (fotografier. Præmisser hentet fra U 2013.2296 H)
  - ”De pågældende fotos er optaget af A/S H i **forbindelse med udfærdigelse af en træktest**. Fotoene viser således **ikke alene en række faktiske forhold**”

Skriftlige vidneerklæringer - § 297

U 2023.1563 H

- Retssag om arbejdsskade mellem et forsikringsselskab og Ankestyrelsen
- Ankestyrelsen fremlagde **to mails fra arbejdstageren** og et **telefonnotat**, der gengav Ankestyrelsens samtale med en behandlende kiropraktor
- Højesteret fandt efter en konkret vurdering, at bilagene **ikke udgjorde skriftlige vidneerklæringer**
- Højesteret lagde vægt på, at
  - mailene som det væsentlige **alene indeholdt en faktuel oplysning** om, hvornår han første gang efter ulykken blev behandlet for nakkesmerter hos sin kiropraktor, og at
  - telefonnotatet gengav en samtale med kiropraktoren om, **hvordan journaltilførslen** – der delvis var på latin og med forkortelser - **skulle forstås**

U 2025.3386 H

- Et forsikringsselskab ønskede at fremlægge en **såkaldt observationsrapport**, dvs. en skriftlig rapport, der belyste tilskadekomnes funktionsniveau ved at beskrive vedkommendes gøren og laden på baggrund af observationer i det offentlige rum beskriver tilskadekomnes
- Om begrundelsen for at tillade erklæringerne fremlagt hedder det helt kort i Højesterets afgørelse:

»Højesteret bemærker hervedog**observationsrapporterne**, der er **baseret på en fysisk overvågning af A** i det offentlige rum, **indeholder observatørernes (samtidige) notater** om hans aktiviteter og adfærd.«

AI-GENERERET MATERIALE

AI-GENERERET OUTPUT

Tese: Det bliver afgørende for den processuelle behandling af AI-genereret materiale, hvordan man opfatter AI

Mit argument for, at AI behandles som **et værktøj** (og ikke et procesretligt retssubjekt) er sammenfattet i U 2026 B s. 189 ff. (”Kan AI skabe beviser”?)

Mit forsigtige bud på **fremtiden** er, at der kommer lovregulering, og at det (måske!) indebærer, at kunstig intelligens gives en sui generis retssubjektivitet

…jeg er personligt modstander heraf.

Sø- og Handelsrettens kendelse af 3. juli 2024 (omtalt i ET 2025.3)

- Syn og skøn i en patenttvist
- Den ene part »prompter« Chat-GPT til at svare på en række tekniske spørgsmål om patentet
- Parten ønsker at **fremlægge** svaret og **fremsende** det til en skønsmand

- Sø- og Handelsretten:
  - Der er tale om et **teknisk svar**
  - Som er **informationstungt**
  - Og som **ikke kan verificeres**

»henset til ***den usikkerhed, der er ved svar som de foreliggende*** [..] sammenholdt med, at de er svar på spørgsmål, som er ***promptet alene af den ene part***, vil de ikke i sig selv kunne tillægges betydning for sagens afgørelse, og de ville mod protest være afskåret fra at blive fremlagt i sagen, **jf. rpl § 341**«

U 2026.4618 SH

- Markedsføringsretlig tvist
- Syn og skøn med henblik på at få afklaret, om de omtvistede (smykke-)design var *udtryk for designerens egen intellektuelle frembringelse baseret på frie og kreative designvalg*

- Modparten **prompter herefter Copilot** til at redegøre for **den historiske udvikling** af de rørfatninger, som var centrale for tvisten
- Ønsker at **fremlægge** og **fremsende** til skønsmanden
  - »Der er alene tale om baggrundsviden« i form af
  - »generelle, historiske oplysninger om rørfatninger som designteknik, der er alment tilgængelige og frit kan verificeres.«

»Når outputtet – som i bilag J – **består af generel baggrundsviden**, som **lige så vel kunne være fremfundet via en almindelig søgemaskine**, er [risikoen for **påvirkning gennem promptning**] markant mindre«.

Sø- og handelsretten

»Også disse svar er **tilvejebragt ensidigt** af en part og har – eller er i hvert fald for**muleret, som om de har – et fagligt indhold**, idet de relaterer sig til bl.a. kunsthåndværks- og designmæssige oplysninger.

Copilot-svarene **indeholder endvidere mange informationer** og spænder endog meget bredt, idet Copilot bl.a. udtaler sig om anvendelse af "rørfattede smykkefatninger" fra antikken til nutiden.

Dette må ses i sammenhæng med, at **Copilot ikke er blevet bedt om at angive de kilder**, som de omfattende svar er baseret på. Kilderne er derfor ikke angivet af Copilot og følgelig heller ikke fremlagt i sagen.

Der er **heller ikke fremlagt oplysninger fra udbyderen af Copilot** med hensyn til, **hvilke fejl og usikkerheder der kan være i svar fra Copilot**, og det er heller ikke oplyst, hvorvidt udbyderen fraskriver sig ansvaret herfor.

I hvert fald under disse omstændigheder er AI-output uden betydning for sagen og kan derfor hverken fremlægges som bilag eller foreholdes en skønsmand.«

U 2026.4667 Ø

- Entreprise på færgemole
- Sag anlagt af hovedentreprenør og bygherre mod all-risk forsikring vedrørende **udbedringsudgifter**
- Gennemført syn og skøn om skadesforløbet

- Herefter ønskede forsikringsselskabet at **fremlægge** og **fremsende** et AI-notat
- …og spørge skønsmanden, om han var **»enig i dette«**

»skadebehandleren hos [forsikringsselskabet] har **genereret dokumentet via Copilot**, som er "fodret" med **en række nærmere angivne processkrifter og bilag fra sagen**, herunder de to skønsrapporter og [forsikringsselskabets]forsikringsbetingelser. Skadebehandleren har **anmodet Copilot om en vurdering af de faktiske omstændigheder** i forhold til indstævntes forsikringsbetingelser.«

Bygherre og entreprenør protesterede:

»Bilag O kan ikke udgøre grundlag for syn og skøn, eftersom **kilderne reelt ikke kan efterprøves**. Det er **ikke oplyst, hvilken prompt, der har frembragt notatet**, og det er derfor umuligt at efterprøve, hvilke oplysninger, antagelser eller præmisser, AI'en har taget udgangspunkt i. **Indholdet kan dermed ikke vurderes for bias** «

Landsretten:

»… dokumentet, der er udarbejdet ved hjælp af kunstig intelligens på baggrund af dele af sagens processkrifter og bilag, **ikke har karakter af en sagkyndig erklæring**, således som en sådan erklæring er defineret i retsplejelovens § 209 a og § 341 a samt forarbejderne hertil.«

»Dokumentet har **heller ikke karakter af et juridisk responsum**, uanset at det også angiver at indeholde en retlig "vurdering"«

»Landsretten finder, at dokumentet efter sin (sic) indhold og det oplyste om frembringelsesmåden må anses som et **internt notat** til brug for understøttelse af partens sagsførelse og argumentation. Et sådant notat vil **ikke kunne fremlægges som bilag** eller **forelægges for en skønsmand** ..«

AI OG BEVISER

Hvad er i grunden et bevis?

- § 341 om »*bevisførelse*, der skønnes at være uden betydning for sagen«
- Retsplejelovens § 353, stk. 4, taler om parternes pligt til at fremsætte »anmodninger om *bevisførelse*, som forlænger sagsbehandlingstiden«,
- § 358 vedrører »*beviser*, som ikke er angivet under forberedelsen«.

Zahle har formuleret dette sådan, at sagens bevisdata er »sådanne konkrete fænomener, som har betydning for – er relevante for – dommerens stillingtagen til faktum«

U 2014.138 H (juridisk responsum)

» Et juridisk responsum om dansk re**angår ikke bevisførelsen**, og et sådant responsum kan **derfor ikke fremlægges som bevis i sagen**«

U 2014.899 H (edition i notat fra Kammeradvokaten)

- Vi sagde i U 2014.138 H, at et juridisk responsum *ikke angår bevisførelsen*
- Det kan derfor ikke være genstand for edition

Hvad er en »erklæring«

- U 2023.1563 H (telefonnotatet)
- U 2025.3386 H (observationsrapporten)
- U 2020.938 H forudsætningsvist (psykologerklæringen)
- U 2022.97 H forudsætningsvist (PWC rapport)

- Sml. også Hørlyck Syn og Skøn (7. udgave) s. 37
  - Et ensidigt indhentet tilbud er omfattet af § 341 a
  - Hvis tilbuddet accepteres og arbejdet udføres, bliver det en del af sagens faktum

Hvad gælder for AI-genereret materiale

- Hvad ligner det mest
  - En erklæring eller "faktumdokument"
  - Hvilken type erklæring

→ Er AI »sagkyndig«?

→ Hvad er AI så?

Mit bud

- (som altså ikke er nyskabende…)

” Uanset hvor meget edb-data kan ligne menneskelige meddelelser, giver det ingen mening at karakterisere et edb-system som noget i sig selv mere eller mindre ansvarligt”

(Mads Bryde Andersen i 1989 !!)

- AI er et **værktøj**
- AI er ikke og kan ikke være **en aktør** i civilprocessen
- Den **bevismæssige** status af AI-genereret output afhænger derfor i de fleste tilfælde af **prompteren**
- Den **retlige regulering** er overvejende den, der retter sig mod **prompteren**

- Hvis en **part** bruger AI → **Partsindlæg**
- Hvis et **vidne** bruger AI → **Vidneerklæring**
- Hvis en **sagkyndig** bruger AI → **Sagkyndig erklæring**
- Hvis en **skønsmand** bruger AI → **Skønserklæring**

- Hvis en **advokat** bruger AI → advokatetisk regulering
- Hvis en **sagkyndig** bruger AI → professionsansvar (erstatningsnorm) for tab som følge af fejl
- Hvis en **skønsmand** med **revisorbaggrund** bruger AI → revisoretiske regler + professionsansvar for skønsmanden

- Hvis **sagen faktisk handler** om en kontrakt lavet af AI → **Bevis**

DET KOMMENDE ÅR I HØJESTERET

JURIDISK INSTITUT
SCHOOL OF BUSINESS AND SOCIAL SCIENCES

PROCEDUREADVOKATERNE
30. OKTOBER 2026

KRISTIAN TORP
LEKTOR

AACSB ACCREDITED
ASSOCIATION AMBA ACCREDITED
EQUIS ACCREDITED

REJSEFORBEHOLD

- Problemstillingen opstår, når der er rejser både inden for og uden for retskredsen

- Østre Landsret: **TfK 2025 163 Ø og U 2025 4926 Ø** (ikke dækning af transport til retsmøder i retskredsen og alene tilkendt salær og kørselsgodtgørelse for den faktiske køretid ved arrestbesøg uden for retskredsen, uanset at en lokal forsvarer ville have haft længere transporttid til arrestbesøgene)

- Vestre Landsret: **U 2019.3173, U 2026.2084 V og artiklen i TfK2026.60** (der ses på de samlede udgifter til transport, og den beskikkede forsvarer får herefter dækket den transport, der kan rummes inden for en lokal forsvares udgifter til transport)

VÆRNETING FOR REN FORMUESKADE

U 2025.5029 Ø (anket)

- Sag om erstatning uden for kontrakt
- Skadelidte var et dansk selskab (under konkurs) og skadevolder et tysk selskab
- Det danske selskab gjorde gældende, at det tyske selskab burde have afvist betalingerne og/eller betalt beløbet tilbage

Bruxelles I artikel 7, stk. 2:

"i sager om **erstatning uden for kontrakt**, ved retten på det sted, **hvor skadetilføjelsen** er foregået eller vil kunne foregå"

Landsretten

- Der er tale om en **undtagelsesregel, som skal fortolkes indskrænkende**
- **skaden var i begge tilfælde indtrådt** på selskabets tyske kontor (!)
- Og havde ikke en **sådan tilknytning** til Danmark, at det kunne føre til en fravigelse af udgangspunktet
- Tilsvarende ØLD af 8. september 2025 i sag BS-11090/2025R

- Se om subsumptionen C-12/15, der citeres af landsretten. Dommen kan sammenlignes med C-375/13 (Kolassa) og C-242/20 (Hrvatske Sume)

U 2026.1927 V

- Sag mod slovakisk selskab om **tilbagebetaling af fejloverført beløb**
- Den danske sagsøger (konkursbo) gjorde gældende, at der var tale om et **berigelseskrav**, eller noget andet, som ikke havde karakter af erstatning
- Landsretten fandt, at der reelt var tale om delikt, og at skaden var indtrådt ved **betalerens hjemsted**

» Joko Components A/S under konkurs' stævning i hovedsagen angiver, at **sagen handler om, hvorvidt SKY PARK RESIDENCES s.r.o har handlet ansvarspådragende** ved **uberettiget at have modtaget fire overførsler** . Under anbringenderne er bl.a. anført, at SKY PARK RESIDENCES s.r.o **vidste eller burde have vidst**, at overførslerne fra Joko Components A/S var i strid med Joko Components A/S' interesser og var uden forretningsmæssig begrundelse …

søgsmålet efter sit indhold tager sigte på, at SKY PARK RESIDENCES s.r.o pålægges et **erstatningsansvar**.

… Landsretten tiltræder endvidere, at **en eventuel skadetilføjelse må anses for at være sket ved Joko Components A/S under konkurs' hjemsted** . «

Byretten:

» **forpligtelsen til tilbagebetaling** hviler på en **skadestilføjelse** ved **sagsøgers hjemsted ved en frivillig overførelse** af penge fra sagsøgers konto til modtagelse hos sagsøgte.«

INHABILITET I RLR

U 2025.1033 H og U 2026.3376 Ø

- I U 2025.1033 H udtalte Højesteret, at et medlem af Retslæ geråd et »i hvert fald under disse omstæ ndigheder« var inhabil:
  - Ansat siden 2010
  - Koordinerende læ gekonsulent siden 2018

- I U 2026.3376 Ø fandt et flertal i Østre Landsret, at et medlem af Retslæ geråd et var inhabil:
  - Overlæ ge ansat siden 2015
  - Beskæ ftiget 5 timer ugentligt ved Ankestyrelsen som "ordinæ r" læ gekonsulent

»Vi finder, at Højesterets afgørelse må forstås således, at **Højesteret ikke har taget stilling til, om inhabilitet forelå allerede som følge af den blotte ansættelse hos Ankestyrelsen** . Herefter og **efter en samlet vurdering** af oplysningerne i sagen, herunder det oplyste om **omfanget og karakteren af L's ansættelse i Ankestyrelsen** , og i øvrigt af de grunde, som byretten har anført, finder disse voterende, at der foreligger sådanne omstændigheder, som er egnede til at rejse tvivl om L's fuldstændige upartiskhed. Disse voterende stemmer derfor for at stadfæste byrettens afgørelse.«

Afgørelsen er **kæret**

RETSPLEJELOVENS § 368 A

- Torp og Terp i ET 2026.14
  - Landsretterne er gået langt (Niels Fenger i 2016)
  - Men der er ikke grundlag for at sige, at de er gået længere, end lovgiver har "tilladt"

  - Der er gode argumenter for at begrænse brugen
    - Og nogle af disse kan formentlig gennemføres ved en (ændret) fortolkning ved Højesteret.

27 AUG. 2026
PROCESBEVILLINGSNÆVNET

Om afvisning efter retsplejelovens § 368 a

Procesbevillingsnævnet har den 26. august 2026 meddelt en udlejer tilladelse til kære til Højesteret af en dom om afvisning, der er afsagt af Østre Landsret den 15. april 2026 (BS-57776/2025).

24 SEP. 2026
PROCESBEVILLINGSNÆVNET

Om afvisning efter retsplejelovens § 368 a

Procesbevillingsnævnet har den 14. september 2026 meddelt en entreprenør tilladelse til kære til Højesteret af en dom om afvisning, der er afsagt af Østre Landsret den 27. marts 2026 (BS-62871/2025).

06 OKT. 2026
PROCESBEVILLINGSNÆVNET

Om afvisning efter retsplejelovens § 368 a

Procesbevillingsnævnet har den 30. september 2026 meddelt den tidligere formand af en frivillig forening tilladelse til kære til Højesteret af en dom om afvisning, der er afsagt af Østre Landsret den 20. april 2026 (BS-78/2026).

09 OKT. 2026
PROCESBEVILLINGSNÆVNET

Om afvisning efter retsplejelovens § 368 a

Procesbevillingsnævnet har den 7. oktober 2026 meddelt en lejer tilladelse til kære til Højesteret af en dom om afvisning, der er afsagt af Østre Landsret den 25. juni 2026 (BS-58192/2025).

JURIDISK INSTITUT